

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

“Ε.Σ.Α.με.Α.”

ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΦΟΡΟΥΜ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

**Έρευνα στο πλαίσιο υλοποίησης δράσης για την 3η
ΔΕΚΕΜΒΡΗ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΕΣ
ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ: «Στάσεις & Αντιλήψεις για την
Αναπηρία στην Ελλάδα & τα Δικαιώματα των Ατόμων με
Αναπηρία, Χρόνιες Παθήσεις και των Οικογενειών τους»**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Συμπεράσματα Έρευνας

«Στάσεις & Αντιλήψεις για την Αναπηρία στην Ελλάδα»

Η έρευνα της GPO για

Η σύγκριση των απαντήσεων των δύο εξεταζόμενων υπο-ομάδων παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποκαλύπτει τα σημεία στα οποία υπάρχει ταύτιση των απόψεων αλλά και τις διαφοροποιήσεις στον τρόπο που προσλαμβάνεται η αναπηρία από τους «εξωτερικούς παρατηρητές» και τους ανθρώπους που βιώνουν την συγκεκριμένη κατάσταση.

Η έρευνα διαρθρώνεται σε τρεις θεματικές ενότητες, τα βασικά συμπεράσματα των οποίων παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Α. Στάσεις απέναντι στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις.

- Το 14,2% του γενικού πληθυσμού δήλωσε πως αισθάνεται πολύ και αρκετά άβολα όταν συναντά κάποιο άτομο με αναπηρία, το 28,4% δεν αισθάνεται ούτε άβολα ούτε άνετα, ενώ η πλειοψηφία με 57% νιώθει αρκετά και πολύ άνετα σε μια τέτοια κατάσταση.
- Επιπλέον, ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό της κοινής γνώμης, 73,1% νιώθει άνετα και δεν έχει κανένα πρόβλημα στις περιπτώσεις που κάποιο άτομο με αναπηρία κατέχει κάποιο δημόσιο πολιτικό αξίωμα, όπως αυτά του Βουλευτή, του Υπουργού, του Πρωθυπουργού και του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η άμεση αυτή αναγνώριση του δικαιώματος των ΑμεΑ να κατέχουν υψηλόβαθμες θέσεις ευθύνης αποτελεί στην ουσία μια παραδοχή της λειτουργικότητας, της ικανότητας και της αποτελεσματικότητας που αποδίδει οι γενικός πληθυσμός στα ΑμεΑ.
- Ωστόσο, όταν στη συζήτηση υπεισέρχονται πιο προσωπικά ζητήματα, οι απαντήσεις διαφοροποιούνται και καταδεικνύουν κάποιες ριζωμένες αντιλήψεις που απαιτούν ακόμη χρόνο και προσπάθεια για να αλλάξουν. Την ίδια στιγμή λοιπόν που 3 στους 4 έλληνες θεωρούν απολύτως ικανά τα ΑμεΑ να αναλάβουν θέσεις ευθύνης, μόνο το 32,6% θα αισθανόταν άνετα αν κάποιο από τα παιδιά του διατηρούσε δεσμό με ένα άτομο με αναπηρία. Το 24,2% θα ένιωθε πολύ άβολα σε μια τέτοια κατάσταση, ενώ το 32,3% επιλέγει την ουδέτερη θέση. Ακόμη και μεταξύ των ΑμεΑ το 11,5% δηλώνει ότι θα αισθανόταν άβολα έναντι 47,2% που δε θα είχε πρόβλημα με αυτό το ζήτημα.

Β. Γνώση θεμάτων που αφορούν στα δικαιώματα των ΑμεΑ / χρόνια πάθηση

- Το 43% της κοινής γνώμης δηλώνει πολύ και αρκετά ενημερωμένο για τα δικαιώματα των ΑμεΑ και των οικογενειών τους έναντι 56,6% που εμφανίζεται λίγο και καθόλου πληροφορημένο. Χαμηλό βαθμό ενημέρωσης για τα δικαιώματά τους απαντούν ότι έχει το 37,5% των ατόμων με αναπηρία έναντι 36,1% που έχει ικανοποιητικό βαθμό και 25,7% που δηλώνει απολύτως ικανοποιημένο.
- Μεγαλύτερος είναι ο βαθμός γνώσης για τα θέματα σχετικά με τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους διαβίωση τα ΑμεΑ και οι χρόνια πάσχοντες τόσο στο σύνολό τους (65,6%) όσο και μεταξύ των ΑμεΑ με 78,4%.
- Πρόβλημα και χαμηλός βαθμός ικανοποίησης αποτυπώνεται αναφορικά με τις δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ΑμεΑ από τους κρατικούς φορείς. Το 87,5% των ΑμεΑ δηλώνουν λίγο και καθόλου ικανοποιημένοι, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο του εξεταζόμενου πληθυσμού είναι 83%.
- Συνολικά 6 στους 10 περίπου πολίτες (59,4) θεωρούν ότι έχει υπάρξει πρόοδος στα ζητήματα της αναπηρίας στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Το αντίστοιχο ποσοστό μεταξύ των ΑμεΑ είναι 42,4%, με την πλειοψηφία, ωστόσο, (55,5%) να κινείται προς την αντίθετη κατεύθυνση και να δηλώνει ότι επί της ουσίας δεν έχει υπάρξει πρόοδος και αν έχουν γίνει κάποια βήματα, αυτά σίγουρα δεν είναι επαρκή για να μεταβάλουν τη συνολική εικόνα. Και ουσιαστική πρόοδος δεν έχει υπάρξει, αφού η μεγάλη πλειοψηφία τόσο του συνόλου (78,1%) όσο και των μελών του αναπηρικού κινήματος (80,6%) θεωρούν ότι ακόμη και σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν

σοβαρές ανισότητες και διακρίσεις με βάση το φύλο, την ηλικία, τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, το θρήσκευμα, την αναπηρία και τον γενετήσιο προσανατολισμό.

Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον άνισης μεταχείρισης δεν μπορούν ούτε τα ζητήματα της αναπηρίας να τοποθετηθούν σε ένα προοδευτικό πλαίσιο. Ως επιβεβαίωση αυτής της παρατήρησης έρχονται οι απαντήσεις στην ερώτηση για το πώς αντιμετωπίζονται τα ΑμεΑ στην Ελλάδα. Όπου το 45,4% αναφέρει την προκατάληψη, το 39,6% τη συμπόνια και τον οίκτο, το 21,3% την αδιαφορία και το 20,9% την αμηχανία.

- Μόλις το 6,3% πιστεύει ότι τα ΑμεΑ αντιμετωπίζονται ισότιμα, ενώ ακόμη πιο χαμηλό είναι το αντίστοιχο ποσοστό (3,5%) στα ίδια τα άτομα με αναπηρία, που συνεχίζουν να βιώνουν την προκατάληψη, τον οίκτο και την αδιαφορία από τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.
- Πλέον αυτών, τα ζητήματα της προσβασιμότητας συνεχίζουν να κυριαρχούν και να δυσκολεύουν σε πολύ μεγάλο βαθμό το σύνολο των ΑμεΑ, αφού το 88,2% δηλώνει ότι δυσκολεύεται πολύ και αρκετά στα μέσα μαζικής μεταφοράς, το 87,5% στην κίνηση στην πόλη, το 81,9% στην απασχόληση, ενώ αποκλεισμός υπάρχει για 3 στα 4 άτομα με αναπηρία στις πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, αλλά ακόμη και στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας.
- Σε αυτό το σημείο ανατρέχοντας σε αντίστοιχη έρευνα του 2008 και με βάση τα συγκριτικά δεδομένα διαπιστώνουμε ότι δεν έχουν αλλάξει και πολλά πράγματα τα τελευταία δεκατρία χρόνια.

- Αυτό είναι, ίσως, και το πιο ανησυχητικό συμπέρασμα της ερευνητικής διαδικασίας, αφού και τότε το ποσοστό των ΑμεΑ που δυσκολευόταν στην κίνηση στην πόλη ήταν 91,6% και στα ΜΜΜ 87,1%. Στο μόνο τομέα που παρατηρείται μια μικρή βελτίωση είναι αυτός της απασχόλησης, στον οποίο το ποσοστό όσων δήλωναν το 2008 δυσκολίες προσβασιμότητας έχει μειωθεί κατά 10 περίπου ποσοστιαίες μονάδες.
- Επιχειρώντας στη συνέχεια την ανά τομέα σύγκριση με το παρελθόν παρατηρούμε ότι σύμφωνα με τον γενικό πληθυσμό έχει υπάρξει σημαντική βελτίωση στα ζητήματα της πρόσβασης στην ενημέρωση και την πληροφόρηση, στη δυνατότητα χρήσης των νέων τεχνολογιών, της πρόσβασης στις υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης και της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- Για τα ίδια τα ΑμεΑ ωστόσο η εικόνα είναι αρκετά διαφορετική, αφού στα περισσότερα ζητήματα η κατάσταση χαρακτηρίζεται μάλλον από στασιμότητα, ενώ όσον αφορά το εισόδημα, συμπεριλαμβανομένων των επιδομάτων και των αναπηρικών συντάξεων καταγράφεται μια κλιμακούμενη επιδείνωση. Η άποψη του συνολικού πληθυσμού είναι αρκετά καλύτερη από την κατάσταση που βιώνουν τα ΑμεΑ στην καθημερινότητά τους, μια κατάσταση που επιδεινώθηκε περισσότερο εξαιτίας της συνεχιζόμενης υγειονομικής κρίσης τα τελευταία δύο χρόνια.
- Ούτως ή άλλως και σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε. οι συνθήκες ζωής για τα ΑμεΑ είναι χειρότερες, άποψη που δεν έχει αλλάξει από την έρευνα του 2008.

- Βασικές αιτίες γι' αυτή την υστέρηση, σύμφωνα με τις απόψεις των ΑμεΑ, είναι η συνεχιζόμενη ανεπάρκεια των κρατικών πολιτικών με 77,8% και οι κοινωνικές προκαταλήψεις σε ποσοστό 48,6%. Ακόμη μεγαλύτερες είναι οι διακρίσεις που υφίστανται οι μειονοτικές πληθυσμιακές ομάδες, όπως οι Ρομά και οι μετανάστες, ενώ όσον αφορά τις διακρίσεις με βάση το φύλο, το 56,9% του συνόλου θεωρεί πως δεν υφίστανται με το αντίστοιχο ποσοστό στα ΑμεΑ να είναι 47,3%.
- Τέλος, καθολικό είναι το αίτημα της κοινής γνώμης με ποσοστό 89,3% για ισότιμη και ταυτόχρονη συμμετοχή μαθητών/τριών και φοιτητών/τριών με αναπηρία μαζί με συνομήλικούς τους χωρίς αναπηρία στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Γ. Άτομα με Αναπηρία / Χρόνιες παθήσεις και Πολιτεία

- Η ταραγμένη μνημονιακή περίοδος σε συνδυασμό με τις διαχρονικές ελλείψεις της ελληνικής πολιτείας και την παραπεταμένη πανδημική κρίση έχουν δημιουργήσει ασφυκτικές συνθήκες για μεγάλο μέρος της αναπηρικής κοινότητας που ζητά σε ποσοστό 74,3% αύξηση των δαπανών για τα προνοιακά επιδόματα και σε ποσοστό 73,6% για την υγεία και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
- Το 70,8% των ΑμεΑ αναδεικνύει το ζήτημα της ανεξάρτητης διαβίωσης μέσω της αύξησης των δαπανών για υπηρεσίες προσωπικής βοήθειας, ενώ παραμένουν ζητήματα πρώτης προτεραιότητας οι επιδοτούμενες θέσεις απασχόλησης, η βελτίωση των συγκοινωνιών και των υποδομών, η ενίσχυση των προγραμμάτων εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης.
- Τις ίδιες ανάγκες ιεραρχούν ως τις πλέον σημαντικές και οι υπόλοιποι πολίτες που αναγνωρίζουν με τη σειρά τους την ανάγκη αύξησης των δαπανών ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ολόπλευρη και ισότιμη ανάπτυξη των ΑμεΑ στην Ελλάδα.
- Βασική παράμετρος αποτελεί και η στήριξη της Πολιτείας στις οικογένειες με ΑμεΑ και χρόνιες παθήσεις, όπου τα ίδια τα άτομα δηλώνουν ότι και σε αυτό το πεδίο η κατάσταση έχει μεν βελτιωθεί έως ένα βαθμό, χρειάζεται όμως ακόμα να γίνουν παρά πολλά έως ότου η στήριξη αυτή καταστεί ουσιαστική και αποτελεσματική. Σε άξονες όπως η ψυχοκοινωνική υποστήριξη, η καθημερινότητα και η άρση των αποκλεισμών παρατηρείται μάλλον στασιμότητα, ενώ στο ζήτημα των οικονομικών ενισχύσεων τα πράγματα χειροτερεύουν παρά βελτιώνονται.